

Оцінка світової торгівлі нафтою та нафтопродуктами

Єгорова В.І.

Науковий керівник: Антоненко К.В.
Кафедра міжнародних економічних відносин та бізнесу,
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин,
Національний авіаційний університет,
Київ, Україна
aganist7164@gmail.com

Анотація – проаналізовано тенденції розвитку та умови торгівлі, динаміку світової ціни на нафту. Надано прогнозні оцінки розвитку світового ринку нафтопродуктів. Виокремлено проблеми та перспективи формування світового ринку нафтопродуктів.

Ключові слова – нафтопродукти, нафтогазовий комплекс, ОПЕК, енергоресурси світу.

I. ВСТУП

Нафтогазовий комплекс (НГК) є складовою ПЕК та відіграє вирішальну роль в забезпеченні енергетичної безпеки країни та формуванні фінансово-економічних показників. Ефективність його функціонування залежить від багатьох внутрішніх та зовнішніх факторів, а також обставин об'єктивного та суб'єктивного характеру. В умовах сучасних трансформаційних процесів економіки нафтопереробна галузь займає одне з провідних місць за рахунок забезпечення потреб різних сфер економічного життя як окремих регіонів, так і країни загалом.

II. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розвиток глобалізаційних процесів висуває нові вимоги до конкурентоспроможності країн, серед них надалі все суттєвіший вплив мають структура видобутку та виробництва енергоресурсів. За прогнозами ОПЕК, тенденції розподілу основних енергоресурсів світу до 2030 року полягають у несуттєвому збільшенні питомої ваги гідроенергії (з 2,4% у 2008 році до 2,8% у 2030 році), стабільній частці атомної енергії, незначному зростанні питомої ваги природного газу та біопалива. При цьому у структурі світових енергоресурсів нафта залишиться головним енергетичним ресурсом, хоча її частка зменшиться за досліджуваний період з 35,7 до 30,2 %.

III. ОСНОВНА ЧАСТИНА

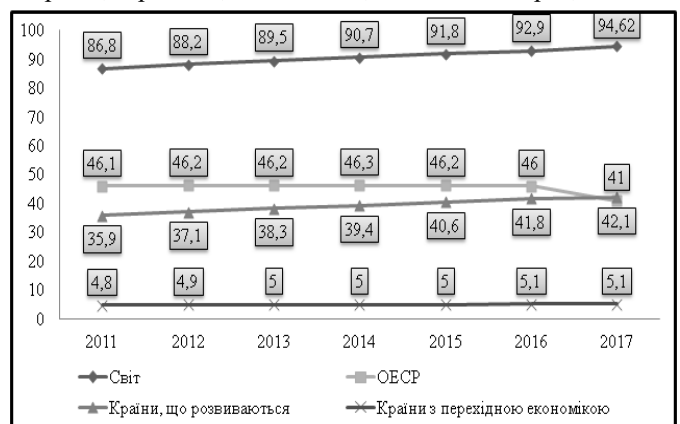
Відбуваються структурні зміни і у кількості та потужності діючих нафтопереробних заводів (НПЗ). Наприклад, у світі знизилася чисельність НПЗ з 743 у 2001 році до 661 у 2014 р. Слід розглянути найбільші нафтові компанії світу в контексті динаміки та розвитку нафтової промисловості в цілому. Перше місце займає

Saudi Aramco з видобутком в 12,5 млн бар. в день. На сьогоднішній день Saudi Aramco є найбільшою енергетичною компанією в світі, зарібок якої становить більш ніж 1 млрд. дол. в день [3].

За видобутком нафти за 2016 рік лідерами залишаються Саудівська Аравія, Росія та США. За останні роки такі країни, як Ірак, Іран, Лівія та ОАЕ збільшують обсяги видобутку, наздоганяючи лідерів.

На долю країн ОПЕК припадає 44,5% світової торгівлі нафти та нафтопродуктів, саме тому доцільно проаналізувати, куди направлені потоки їх експорту. Найбільша частка експорту направлена в Азіатсько-Тихоокеанський регіон, найбільше туди нафта надходить з Саудівської Аравії та Кувейту. До Європи йде нафта Алжиру, Нігерії, Іраку, а також Саудівської Аравії. До Північної Америки експортують найбільше Саудівська Аравія та Ірак. По решті регіонів співвідношення поставок нафти по країнах ОПЕК є відносно однаковим [1].

Найбільшими споживачами нафти у світі є США (18,853 млн. бар. / день), Китай (9,758 млн. бар. / день), Японія (4,418 млн. бар. / день), Індія, Росія, Саудівська Аравія, Бразилія, Німеччина, Південна Корея, Канада

(рис. 1). Головними експортерами нафти є Саудівська Аравія – 17,6% від загального обсягу експорту, а також Росія – 13,8%. У свою чергу імпортують більше всіх США – 22,9% від світового імпорту, Китай – 11,2%, Японія – 8,3% [4].

Рис. 1. Динаміка попиту на нафту в світі в 2010-2017 рр., (млн. барр. на добу).

У 2017 році вперше в історії попит на нафту в країнах, що не входять до ОЕСР, був вище, ніж у країнах-членах цієї організації. Лідерами зростання споживання стали Китай і країни Латинської Америки. Пов'язують це із зростанням макроекономічних показників у цих країнах.

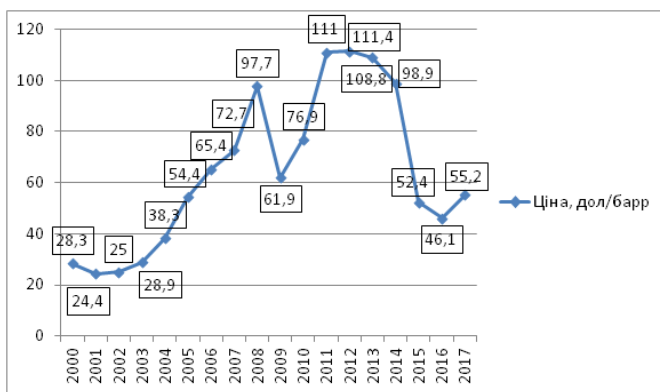
Приріст населення в світі і зростання ВВП є ключовими чинниками збільшення енергоспоживання на планеті. За довгостроковими прогнозами ОПЕК, до 2035 року 80 % приросту в споживанні нафти припадатиме на азіяські країни, що розвиваються.

Важливою новиною для ринку нафти і нафтопродуктів стало оголошення Д. Трампа про вихід США з Паризької угоди про зміну клімату. Для ринку нафти дана угода може стати значною підтримкою, зважаючи на потенційне зростання споживання енергоносіїв, що в цілому для цивілізаційного розвитку вкрай сприятливо, тому що збільшує рівень розвитку людської цивілізації.

Однак противників даної дії американського президента багато, як всередині країни, так і за кордоном, тому конкретні наслідки можна буде оцінити лише по фактичних діях.

Зараз у світі реалізація сирової нафти базується на комплексі характеристик, які покладені в основу її класифікації. Повну характеристику нафти може надати її марка. Марки нафти відрізняються хімічним складом і місцем походження, і це має безпосередній вплив на її вартість. Всього існує 3 марки нафти в світі, які прийнято вважати еталонними: британська північноморська нафта Brent; американська нафта WTI; близькосхідна нафта Middle East Crude [2].

Слід проаналізувати, як змінювався рівень ціни

на нафту марки Brent (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка цін на нафту марки Brent.

На рис. 2 видно, що найнижчий рівень ціни на нафту зазначеної марки спостерігався у 2001 році, а найвищий — у 2012 році. Після 2012 року ціна на нафту почала поступово знижуватися і у 2017 році її рівень склав 55,24 дол./барр. Причому загальна тенденція на зміну

ціни на нафту є зростаючою, що дає надію країнам-експортерам на розширення масштабів видобутку.

Виходячи із динаміки цін, обсягів пропозиції і попиту можна зробити висновок, що у короткостроковій перспективі місткість ринку нафти і нафтопродуктів буде зростати. До того ж постійно зростає рівень автомобілізації населення, що передбачає зростання світової потреби в нафтовому паливі та нафтових мастилах.

У 2021 р. очікується зростання загальної світової потреби у нафті до рівня 102,8 млн. барр./добу, або на 7,2% у порівнянні з 2017 р. Окрім цього, майже половину приросту світового попиту на нафтопродукти в 2017 р. було забезпечено завдяки нафтохімічному сектору. Також велику частку нафти використовують у вантажному транспорті та в авіації. У найближчій перспективі очікується, що нафтохімічна галузь, нарівні з транспортним сектором, стане головною сферою зростання попиту на продукцію нафтопереробки.

Стосовно цінової політики, експерти вважають, що ціна буде змінюватися залежно від основних гравців енергетичного ринку світу. Таким чином, слід припустити, що країни ОПЕК будуть вимушені продовжувати утримувати ціни на нафту на низькому рівні, щоб довести нерентабельність видобутку сланцевої нафти. Але у довгостроковій перспективі експерти ОПЕК говорять про зростання цін на нафту до 2040 р. до рівня 200 дол./барр., що пояснюють переходом галузі у новий інвестиційний цикл.

Важливим аспектом майбутнього розвитку світового ринку нафти експерти вважають зростання популярності електромобілів, наслідком використання яких буде можлива відмова від споживання бензину та інших нафтопродуктів, а тому — закриття до 2035 р. майже половини нині існуючих заводів з переробки нафти у світі.

IV. ВИСНОВКИ

Отже, основними тенденціями розвитку ринку світової нафтопереробки є:

- у структурі первинних енергоресурсів світу переважає нафта, ця тенденція залишиться до 2030 року;

- у структурі продуктів нафтопереробки світу найбільше значення має дизельне паливо і бензин. Найвищий попит на ринку нафтопродуктів залишатиметься на дизельне паливо. Темпи розвитку ринку будуть залежати від розвитку авторинку в країнах, що розвиваються;

- лідерами нафтовидобутку є Саудівська Аравія, Росія, США, а найбільшими споживачами — США, Китай, Японія;

- зменшення кількості НПЗ, а також їхнє наближення до споживача, оскільки вартість транспортування сирової нафти знижується.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Лютий С. М. Сучасний стан і тенденції розвитку нафтопереробної промисловості світу / С. М. Лютий, Б. Ф. Кочірко, Л. О. Щербініна // Вісник НАУ. – 2016. – №1. – С. 134–138.
- [2] Використання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти [Електронний ресурс] / Економічна діяльність // Державний комітет статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
- [3] Enerdata: Global Energy Statistical Yearbook 2016/ Domestic Gas Consumption [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://yearbook.enerdata.net/natural-gas-consumption-in-the-world.html>.
- [4] <http://www.opec.org> – офіційний сайт ОПЕК.